

KUNSTPLAN, visjon og rammebetingelser

Haukeland Universitetssykehus. Nybygg, prosjekt nr. 110701

Bygget inneholder barne- og ungdomssenter for psykiatri og somatikk, samt føde- og kvinneklinikk.

Revidert vår 2019.

Innholdsfortegnelse

1.	MANDAT	2
2.	KUNSTUTVALGETS SAMMENSETNING OG ARBEIDSFORM	3
3.	ARKITEKTUREN: FYSISKE RAMMEBETINGELSER	5
4.	SYKEHUSET OG BRUKERNE	6
5.	VISJON: OVERORDNET MÅLSETTING FOR KUNSTEN	9
6.	HOVEDPROSJEKTER	12
	Hagene	
	Adkomstområder	
	Signalverk	
	Eksisterende kunst	
7.	FORMIDLING	17
8.	EIERSKAP OG FORVALTNING	19
9.	BUDSJETT	20
10.	FRAMDRIFT	20

Vedlegg: Tegninger/planer

1. Mandat

Haukeland universitetssykehus bygger nytt barne- og ungdomssenter for somatikk og psykiatri, samt føde- og kvinneklinikk. Utbyggingen er planlagt i to trinn, med byggetrinn 1 fra 2012 til 2017 og byggetrinn 2 fra 2017 til 2023. Samlet utbygget areal vil være ca. 80 000 m². Se for øvrig beskrivelse i avsnitt 5 i dette dokumentet.

Byggene skal samle alle aktiviteter som retter seg mot diagnostikk og behandling av barn og unge – både innen somatikk og psykiatri – medregnet undervisning og forskning. Kvinneklinikken vil samle sine funksjoner i byggetrinn 2, som ferdigstilles i 2023. Nybygget vil gi gode vilkår for forskning, utredning og behandling av kvinnesykdommer.

Byggherren, representert ved prosjektkontoret til Helse Bergen HF, ønsker å utarbeide en samlet kunstplan for hele utbyggingen.

Investeringer for ferdig byggeprosjekt er forventet å ligge på ca. 5,4 milliarder kroner. Ca. 0,5 % er satt av til kunstproduksjon.

Arkitekt: KHR Arkitekter (København) i samarbeid med Studio 4 Arkitekter – Rambøll, PKA Arkitekter (begge Trondheim) og Schønherr Landskap (København – Aarhus)

Prosjektkontoret har inngått avtale med KORO om prosjektgjennomføring. Kunstutvalg ble konstituert 11. oktober 2011.

Prosjektansvarlig i KORO: Janicke Iversen

Arkitekturen legger vekt på nærhet og åpenhet til landskapet.

Illustrasjonen viser modell av det nye sykehuset fullt utbygget. I syd (til høyre på bildet) sees Sentralblokken ved nåværende Haukeland sykehus. I nedre billedkant sees Møhlendal gravlund, med tilstøtende byggetrinn 2 (2016 - 2023) nærmest og byggetrinn 1 (2012 - 2016) øverst.

2. Kunstutvalgets sammensetning og arbeidsform

Jørgen Blitzner
Harald Fenn
Anne Jorunn Langeland
Siri Larsen
Siri Luise Rørholt
Knut Harald P. Opheim
Lars-Petter Smidt
Marte C. Jettestad

Anja Rolvung
Mona Høgli
Egil H. Haugland
Britt Skadberg

Kunstkonsulent/KORO, utvalgets leder
Kunstkonsulent/KORO
Brukerrepresentant/rådgiver/Barneklubben
Brukerrepresentant/seksjonsleder, barneposten
Arkitekt/ Rambøll
Rådgiver
Prosjektleder
Brukerrepresentant/overlege KK

Arkitekt/KHR arkitekter (til 28.2.2015)
Kommunikasjonsdirektør (til 1.6.2015)
Byggherre/prosjektdirektør (til 1.6.2012)
Klinikkdirektør/Barneklubben (til 1.4.2019)

Jørgen Blitzner har fungert som Utvalgets sekretær.

Kunstutvalget, heretter kalt Utvalget, hadde sitt første møte 11. oktober 2011. Utvalget møtes med varierende mellomrom. Hovedoppgaven er å identifisere egnede steder for kunst samt velge kunstnere. Vi tar også stilling til plassering av verk fra den eldre samlingen ved sykehuset. Konsulentene har dessuten hatt arbeidsmøter sammen med KHR Arkitekter i København, der de gikk gjennom modell og tegninger og så på materialløsninger. I tillegg har konsulentene hatt løpende kontakt og arbeidsmøter seg imellom ved behov.

Møtene har vært holdt på prosjektkontoret ved Haukeland universitetssykehus, Jonas Lies vei 68, og på Haukeland Hotell. Mellom møtene har Utvalgets medlemmer utvekslet tekster og synspunkter via e-post.

Utvalget har vært på felles befaring til Rikshospitalet og Ahus i Oslo og Akershus samt befaringer til Telenor, Nordahl Grieg videregående skole, Bybanen og Gulating lagmannsrett i Bergen. Erfaringer fra disse befaringene har vært nyttige når Utvalget skulle ta strategiske valg. Skulle man satse på mange kunstverk spredd i hele bygget, eller velge større og tydelige verk? Dette var en problemstilling som ble aktuell tidlig i prosessen.

Utvalget har invitert ressurspersoner og ulike fagmiljøer både ved sykehuset og utenfra til dialog om mulig samarbeid, spesielt med tanke på formidling. Skolen ved sykehuset er underlagt Nordahl Grieg videregående skole, og vi har innledet en dialog både med dem, Leketerapien og Habiliteringstjenesten for å forankre kunstplanen i et eksisterende miljø. Siri Larsen og Jørgen Blitzner har hatt møter med Ungdomsrådet for å få kommentarer og innspill fra den brukergruppen de representerer.

Kunstplanens inndeling

Utvalget bestemte tidlig å utarbeide kunstplanen i flere deler, med én overordnet mål- og strategiplan. Mål- og strategiplanen vil være gjeldende for begge byggefasene og deres delplaner. Dette grepet vil sikre sammenheng og helhet i kunstplanen, ikke minst med tanke på planens volum og det lange tidsaspektet.

Byggetrinn 2, sett fra Haukelandsveien.

3. Arkitekturen, fysiske rammebetingelser

Arkitektenes forslag bygger på grunntanken om å forbinde to landskapstrekk: det åpne landskapet ut mot fjorden og den bratte fjellsiden opp mot Ulriken.

Eksisterende bebyggelse er ofte lagt på langs av kotene, noe som gir en lukket og innestengt opplevelse. Arkitektgruppen (KHR Arkitekter, Studio 4 Arkitekter og PKA Arkitekter) har valgt å legge bygningene på tvers av kotene. Dette åpner opp og gir bedre utsyn.

Tre hovedpunkter har vært viktige ved utarbeidelsen av forslaget:

- Bygningene skal i mest mulig grad skaleres etter barns øyne.
- Skape kontakt mellom bygget og naturen/omgivelsene.
- Sanselighet; bruke stimulerende materialer.

Helhetssyn

Det nye sykehusanlegget utformes med særlig fokus på de fysiske rammens positive innflytelse på miljøet rundt brukerne. Kompetanse fra psykiatri og somatikk samles i ett senter ut fra et helhetshensyn, hvor psyke og fysikk utgjør et uatskillelig hele. Denne koblingen synliggjøres i fasilitetene til lek, trening og fysisk utfoldelse, som er et sentralt omdreiningspunkt i prosjektet. Det arkitektoniske uttrykket signalerer tillit, kvalitet og åpenhet. Det nye sykehusanlegget skal skape gode og funksjonelle rammer for pasienter, pårørende, ansatte og studenter. Rammene skal understøtte et innovativt miljø på tvers av tradisjonelle faggrupper, forskning og undervisning.

Lameller i landskapet

Sykehuset innpasses i landskapet med grønne områder gjennom bygningsstrukturen. Det vestnorske landskapet strekker seg slik gjennom anlegget og forbinder det bakenforliggende fjellet, sykehusets uterom og den parklignende Møllendal gravplass ned mot sjøen.

Bygningene ligger som lameller på tvers av kotene i landskapet, som lette og lyse glassvolumer på en base av naturstein. Lamellene forskyves slik at lyset trekkes inn i bygningsstrukturen, og bygning og landskap veves sammen. Mellom lamellene strekker de grønne dragene seg som terrasser, hager og lekearealer. Denne strukturen uttrykker åpenhet og bryter bygningsmassen ned i mindre, forståelige enheter. Bygningene er høyest mot den eksisterende delen av sykehuset, og trappes ned mot den lave boligbebyggelsen i nord. Dermed oppnås stort lysinnfall, og utsynet åpner seg mot fjorden og byen.

Uteområdene mellom bygningene/lamellene skal bearbeides med temaene "fjell", "fjord" og "skog".

4. Sykehuset og brukerne

Når det nye barne- og ungdomssenteret står ferdig, vil det inneholde Klinikk psykisk helsevern for barn og unge, Barneklubben samt føde- og barseldelen av Kvinneklubben.

Byggetrinn 1: Ble ferdigstilt ved årsskiftet 2016/2017. Areal ca. 29 000 m². Bygningsmassen vil inneholde sengepostene til Klinikk psykisk helsevern for barn og unge, i alt 27 senger og tre dagplasser. Byggene skal også gi rom for Seksjon for spiseforstyrrelser og Barnas energisenter og lokaliteter for Universitetet i Bergen og Høgskolen i Bergen.

Byggetrinn 2: Forventet ferdigstilt 2022/2023. Areal ca. 50 000 m². Bygningsmassen vil inneholde hele den somatiske delen av en framtidig barne- og ungdomsmedisin (medisin og kirurgi), pasientmottak, sengeavdelinger og poliklinikk, operasjonsstuer (dag og døgn), overvåkingsareal, forskningsenhet, kontorer og andre fellesarealer. Her kommer også føde- og barseldelen av dagens kvinneklubben.

Når utbyggingen er ferdig, får alle barn og unge under 18 år i Hordaland tilbud om spesialisthelsetjenester innen både psykisk helsevern og somatikk i ett felles bygg!

Psykisk Helsevern for barn og unge. Byggetrinn 1

I Klinikk psykisk helsevern for barn og unge vil det i tillegg til sengepostene være arealer for spesialpoliklinikker, konsultasjonstjeneste, ambulante tjenester og forskningsenhet samt felles undervisnings- og aktivitetsarealer, kontorer og andre fellesrom. Byggene vil ha spesialrom for undersøkelse og utredning, behandling, trening, undervisning og andre aktiviteter. De allmenne barne- og ungdomspsyki-

Store vindusflater gir åpenhet og kontakt mellom bygget og omgivelsene

atriske poliklinikkene skal fortsatt være desentraliserte og altså lokalisert utenfor sykehusområdet på Haukeland.

Det nye sykehuset vil gi bedre rom for brukermedvirkning, involvering av foresatte og andre pårørende, samhandling mellom faginstanser og totalt sett bli et mer åpent sykehus enn det som hittil har vært mulig. Det vil også gi mulighet for bedre samordning av ressursene mellom enhetene.

I trinn 1 bygges også Barnas energisenter (endelig navn ikke bestemt), en møteplass for fysisk aktivitet, fagutvikling, utdanning og forskning, der friske barn og unge møter jevngamle pasienter med ulike tilretteleggingsbehov.

Barneklubben. Byggetrinn 2

Klubben er landets nest største barneavdeling, dekker alle medisinske fagområder innen somatisk medisin og har sju enheter med til sammen åtte fagseksjoner. Vel 60 % av alle barn med behov for spesialisthelsetjeneste innlegges på dagens barneklubb. Resten får behandling ved Barnekirurgisk sengepost og spesialavdelinger for voksne. Friske nyfødte ivaretas i dag ved Kvinneklubben.

I det nye bygget vektlegges alle barn og unges spesielle rettigheter og behov gjennom tilrettelagte arealer, muligheter for tilstedeværelse og kontakt med foreldre, søsken og andre pårørende under hele oppholdet, aktivisering og tilrettelagte pedagogiske tilbud. Klubben har ca. 300 medarbeidere. Fire brede forskningsmiljøer bidrar aktivt til gode resultater og et aktivt fagmiljø.

Fra venteområde ved resepsjon og hovedinngang, byggetrinn 2.

Kvinneklinikken. Byggetrinn 2

Kvinneklinikken i Bergen er den nest største føde-/barselavdelingen i Norge, med ca. 5000 fødsler i året. Klinikken har en stor gynekologisk seksjon med et bredt tilbud innen utredning og behandling av kvinnesykdommer. Klinikken har regionansvar for behandling av gynekologiske kreftsykdommer. Det satses mye på forskning og systematisk faglig utvikling. Undervisning av studenter fra høyskoler og universitet er en viktig del av arbeidet. Ved Kvinneklinikken arbeider ca. 500 medarbeidere.

Et viktig nytt grep ved det nye barne- og ungdomssenteret er at tverrfaglige spesialistteam skal oppsøke barnet sammen der hvor barnet befinner seg, heller enn at barnet blir flyttet fra det ene rommet til det andre – i et fremmed miljø. Barn er ikke "små" voksne og har følgelig ingen rasjonell og reflektert forståelse av sin situasjon. I dette ligger en erkjennelse av barns spesielle behov, blant annet – og særlig – for trygge rammer og noen grad av forutsigbarhet.

I tillegg til å være lokalsykehus vil det nye senteret også fungere som regionsykehus for Helse Vest RHF og i tillegg ha enkelte flerregionale funksjoner.

Venteområde med utsikt mot hagene.

Det er lagt vekt på sanselighet og bruk av stimulerende materialer. Her fra svømmehallen i byggetrinn 1, der en blant annet har brukt skifer. I kunstplanen ønsker vi å videreføre en vektlegging på variasjon og taktile kvaliteter.

5. Visjon, overordnet målsetting for kunsten

Barnas spesielle behov for, og krav til, tilrettelagte arealer, kontakt med foreldre, søsken og andre pårørende, aktivisering og pedagogiske tilbud vil bli sterkt vektlagt i det nye sykehuset og reflektert som en del av grunnlaget for arbeidet med kunstplanen.

Det nye sykehusanlegget skal skape gode og funksjonelle rammer for pasienter, pårørende, ansatte og studenter.

Kunsten skal reflektere de verdiene som er nedfelt i planene for senteret. Den skal gå i dialog med arkitekturen, dens uttrykk og målsetting. I planene for det nye sykehuset vektlegger en barnas spesielle behov og rettigheter. Kunsten skal treffe barn og unges erfaringsverden, deres verdensforståelse og refleksjonsnivå. Kunsten skal ta hensyn til brukernes livssituasjon og skal kunne gi umiddelbare sanseopplevelser, men også gripe dypere gjennom gjenkjennelse og bekreftelse. Utvalget ønsker at møtet med kunsten skal gi barna tillit til sine egne opplevelser og refleksjoner, gi en bredere oppfatning av virkeligheten og stimulere barnas egen skapertrang.

Visjonen konkretiseres i følgende punkt:

1. Kunsten skal treffe brukernes erfaringsverden, deres verdensforståelse og refleksjonsnivå
2. Kunsten skal vektlegge varierte sanseopplevelser
3. Kunsten skal holde et høyt internasjonalt nivå
4. Kunsten skal gå i dialog med arkitekturen, dens uttrykk og målsetting

1. Kunsten skal treffe brukernes erfaringsverden, deres verdensforståelse og refleksjonsnivå

Barn opplever kunst gjennom følelser og sanser mer enn gjennom intellektuell/kognitiv tilnærming. Kunsten bør reflektere et kunstsyn der det ikke kun er verket som står i fokus, men hendelsen eller opplevelsen av kunst, både som skapende virksomhet og utforskende prosess. Eldre barn og ungdom forholder seg mer som voksne til kunst og kan møte kunst på voksnes premisser.

2. Kunstverkene skal vektlegge varierte sanseopplevelser

Barn stimuleres mer gjennom deltakelse enn gjennom observasjon, og Utvalget tror en form for interaktive kunstuttrykk som oppfordrer til deltagelse, kan stimulere de yngre aldersgruppene.

Ved å legge vekt på sanseaspektet ønsker Utvalget å ta barna på alvor. Denne tilnærmingen er også i samsvar med sykehusets uttalte mål om å være et sykehus der behandleren kommer til pasientene – på deres premisser.

3. Kunsten skal holde et høyt internasjonalt nivå

Med høyt internasjonalt nivå mener Utvalget at kunstnerne og kunsten, gjennom dokumenterte faglige meritter, skal vise en høy faglig integritet. Denne holdningen reflekterer også sykehusets faglige ambisjoner knyttet til behandlingstilbudet.

4. Kunsten skal gå i dialog med arkitekturen, dens uttrykk og målsetting

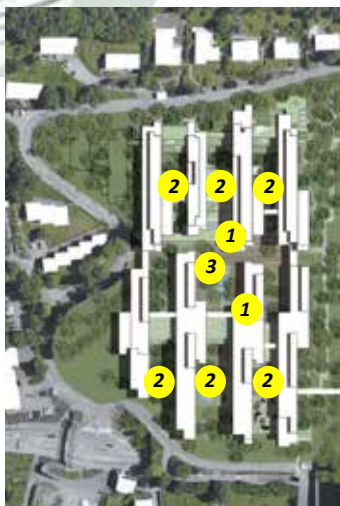
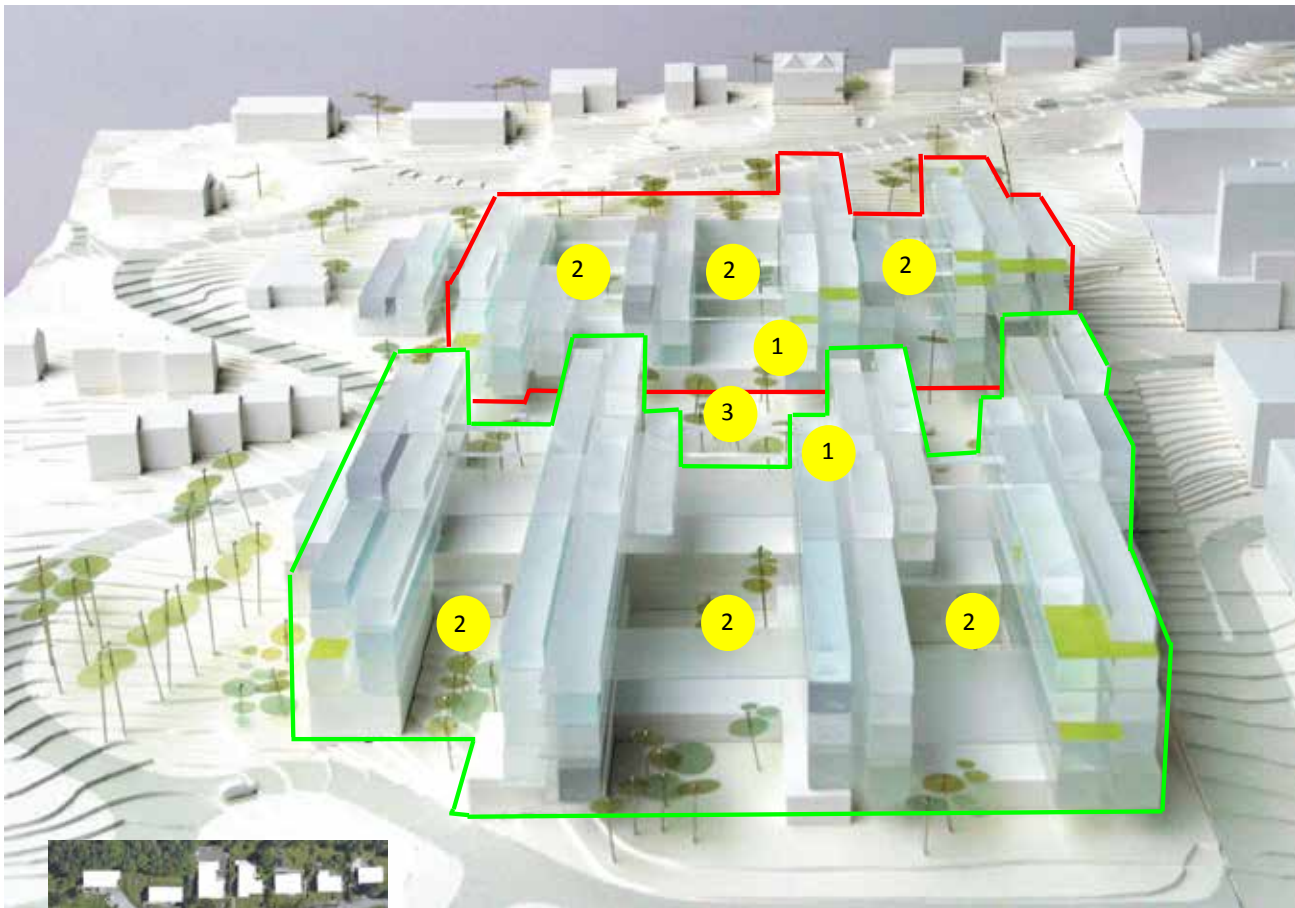
Arkitekturen legger føringer for hvordan vi skal oppleve stedet, ved å vektlegge skala, forhold til omgivelser og materialbruk. I arbeidet med kunstplanen skal disse føringene vektlegges.

Illustrasjonen viser en av hagene mellom byggene. Den åpenhet og kontakt som er mellom inne/ute vil kunstutvalget utnytte i kunstplanen; kunstverk i hagene vil kunne oppleves av alle brukerne.

Målene skal nås ved:

- få, men tydelige kunstprosjekter.
- å bidra til utvikling av kunst som inkluderer og engasjerer barn og unge, og som forteller noe som har betydning for deres liv.
- å utvikle kunstprosjekter gjennom samarbeid mellom sykehusmiljøet og kunstnere på en måte som ivaretar pasientperspektivet, og som har et nedenfra-perspektiv.
- å skape rom for en åpen dialog mellom sykehuset og kunstnere engasjert i prosjektet gjennom en felles plattform for samarbeid. Dette kan oppnås ved å invitere kunstnere og ansatte, pasienter og pårørende til felles kompetanse- og inspirasjonsbyggende tiltak som for eksempel seminarer, verksteder og kurs.
- å fremme en tydelig og profilert kunst på høyt internasjonalt nivå som er søkende, eksperimentell og fornyende med hensyn til kunst rettet mot barn.
- å skape et identitetsbyggende verk (signalverk) som bidrar til å profilere Haukeland sykehus.
- å etablere et ambisiøst formidlingsprogram rettet mot brukerne.

Byggetrinn 1. 2012 - 2016

Byggetrinn 2. 2016 - 2023

Hovedprosjekter:

1: Adkomst, Glass ved hovedinnganger.

2: Hager.

3: Forplass. Monumentalt verk i adkomstsonen mellom fase 1 og 2.

6. Hovedprosjekter

Basert på Utvalgets mål og visjoner, definert i kapittel 5, kom Utvalget relativt tidlig i arbeidet fram til at noen rom/områder utpekte seg som særlig egnede og viktige for kunstprosjekter. De rommene/områdene som er trukket fram, er (se skisse):

Hagene

Hagene ved det nye barne- og ungdomssenteret blir en forlengelse av det vest-norske landskapet og strekker seg parallelt med bygningslamellene. De forbinder det bakenforliggende fjellet, sykehusets uterom og den parklignende Møllendal gravplass ned mot sjøen. Bygningene ligger på tvers av kotene i landskapet, som lette og lyse glassvolumer på en base av naturstein. Lamellene forskyves slik at lyset trekkes inn i bygningsstrukturen, og bygning og landskap veves sammen. Mellom lamellene strekker de grønne dragene seg som terrasser, hager og lekearealer. Dette skal bli den nye arenaen for Haukeland skulpturpark.

Hagene er viktige bindeledd i langsgående strekk mellom bygningslamellene, og er samtidig visuelle oaser for pasienter og besøkende sett fra oppholdsrom og pasientrom. Gjennom en tilrettelagt skulpturpark vil hagenes berikende karakter styrkes ytterligere. Hagene blir viktige elementer i begge byggetrinn og vil være tilgjengelige for alle som skal bruke det nye sykehuset.

En skulpturpark i hagene vil utnytte arkitekturens åpenhet, store vindusflater med fri utsikt, noe som gjør at kunsten vil kunne oppleves av svært mange, også fra innsiden av bygningene. Kunst i hagene vil kunne stimulere pasientene til en livsbejaende aktiv søken etter noe utenfor en selv, utenfor undersøkelsesrommene.

Hagene vil som nevnt strekke seg mellom bygningslamellene både i trinn 1 og i trinn 2, og det er derfor naturlig å tenke seg en fortsettelse av prosjektet i begge byggetrinn.

Her fra hagene i byggetrinn 1.

Petter Hepsø "Invers XI, XII og XIII, bak: Mari Røysamb og Ole Rosén "Perler".

Hagene er satsningsområde for kunstprosjekter.

Hagene ligger mellom tangentene, og forbinder arkitektur og landskapet omkring.

Kunstprosjektet i de tre hagene blir et stort og sentralt hovedprosjekt ved det nye barne- og ungdomssenteret. Vi mener et slikt prosjekt vil imøtekomme hovedintensjonene i kunstplanen om vektlegging av barnas spesielle behov, verdensforståelse og refleksjonsnivå. Prosjektet vil kunne gi umiddelbare sanseopplevelser, men også gripe dypere gjennom gjenkjennelse og bekreftelse.

En skulpturpark vil både kunne utformes med hensyn til de tre hagenes ulike utforminger rundt temaene skog, fjell og vann, og komme pasienter og ansatte i møte med alle sine ulike kunstuttrykk. Vi mennesker er forskjellige enten vi er syke eller friske, og nettopp gjennom en samling ulike kunstuttrykk vil den enkelte kunne finne sin kunst, sitt sted eller bli sett av sin skulptur.

Utvalget ser for seg at minst ett av verkene skal være såpass omfattende at det kan binde hagene sammen, gjerne i flere deler, slik at det finnes elementer av gjenkjennelse.

Ervervelse av kunsten

Til Haukeland skulpturpark skal vi lete etter vår egen kunst. Den vi mener passer best til Haukeland universitetssykehus og alle brukerne av nybygget. Vi skal lete med begeistring og nysgjerrighet og tenke på både pasienter, pårørende og ansatte. Det skal bli en skulpturpark som skaper gode møter mellom kunsten og brukerne. Vi skal finne kunst som skaper undring og glede.

Noen skulpturer vil bli kjøpt direkte fra kunstnere, noen på utstillinger, noen vil bli bestillingsverk til spesifikke steder/situasjoner, og noen vil vi hente fra den allerede eksisterende samlingen på Haukeland.

Eksisterende kunst

Et annet viktig aspekt med en skulpturpark er nettopp at den gir oss mulighet til å integrere allerede eksisterende kunst som kanskje har en litt stemoderlig plassering i dag, eller må flyttes grunnet rivning av gamle bygg.

På samme måte som vi lager en samling av den eksisterende todimensjonale kunsten, vil vi med en skulpturpark kunne omplassere eksisterende tredimensjonal kunst inn i en ny kontekst med nyervervelser. Det vil berike både ny og "gammel" kunst.

Adkomstområder

Forplass

Forplassen, ankomstsonen mellom byggetrinn 1 og 2, vil bli ferdig planlagt i løpet av 2018. Plassen vil bli synlig og mye brukt av alle som ankommer sykehuset. Her ønsker Utvalget å realisere et integrert verk i plassens belegning. En ser for seg at kunstneren arbeider tett med landskapsarkitekter og kunstkonsulenter. Gjennom en prekvalifisering vil Utvalget finne fram til egnet kandidat. Prosjektet gjennomføres som et direkte oppdrag basert på intervjuer av søkerne.

Innendørs adkomstområde

I begge byggetrinn er adkomstsonen det området alle brukerne av sykehuset først møter. Det er lett å tenke seg at pasienter og pårørende som kommer til sykehuset føler avmakt og hjelpeløshet. Fra byggherrens side er det et sterkt ønske at disse rommene skal bli noe mer enn transittsoner. Adkomsthallene skal oppleves som steder en ønsker å oppholde seg, som torg eller storstuer, og deres innhold og utforming skal uttrykke velkomst og omsorg. Utvalget ser her for seg kunstverk som inviterer til deltakelse og kontemplasjon. Kunsten skal være en positiv opplevelse for brukerne. Utvalget ønsker å se adkomstområdene i begge byggetrinn i en sammenheng.

Forplass, mellom byggetrinn 1 og 2. Mange vil ha sitt første møte med sykehuset her. Utvalget ser dette som et viktig område for kunst.

“Colour Clouds”, av Miram Sleeman og Tom Sloan.

Interaktivt verk i adkomstområde i byggetrinn 1.

Glasskunst

“Barn som helter - helter som barn”, av Anne K. Wille.

Hovedinngang ved byggetrinn 1.

Glasskunst vil bli videreført i byggetrinn 2.

I alle adkomstsonene finnes store veggarealer i glass. Utvalget ser for seg at glassveggene i tilknytning til adkomstsonene i begge byggetrinn gis en kunstnerisk utforming. En oppløst bygningsstruktur med åpne siktlinjer er et arkitektonisk grep som bidrar til å gi sykehuset “åpenhet og bryter bygningsmassen ned i mindre og fattbare elementer, noe som gir anlegget et vennlig preg og minsker inntrykket av en stor institusjon” (fra KHR Arkitekters presentasjon). Glassflater har en unik kvalitet som medium, og det er ønskelig at disse blir brukt til å ønske pasienter og pårørende velkommen. Farger og små fortellinger kan være med på å gi dem en god opplevelse i deres første møte med sykehuset.

Signalverk

På den utvendige veggen til den gamle Barneklirikken (som nå er revet) var det plassert en monumental bronseskulptur, "Mor med barn" av den svenske billedhuggeren Ivar Viktor Johnsson. Skulpturen er ca. 3,8 meter høy. Verket var en gave fra det svenske folk til åpningen av Barneklirikken i mai 1950. Også Barneklirikken var en gave fra vårt nabofolk.

Utvalget ønsker å plassere denne skulpturen på gressbakken ned mot Haukelandsbakken. Her vil den være godt synlig for alle som ankommer sykehuset. Dette vil være et gjenkjennelig og vakkert nikk til Barneklirikkens historie og en "signatur" som markerer det nye barne- og ungdomssenteret ved sykehuset på en tydelig og verdig måte.

"Mor med barn" av Viktor Johnsson.

Verket vil bli restaurert og gitt en sentral plass ved det nye sykehuset.

Eksisterende kunst

Ved de klinikkene som skal flytte inn i nybyggene, Klinik for psykisk helsevern for barn og unge, Barneklirikken og Kvinneklirikken, finnes allerede en eldre kunstsamling. Det er snakk om drøyt 100 verk, de fleste todimensjonale, men også noen skulpturer. Noen av skulpturene er som tidligere nevnt tenkt plassert i hagene. Utvalget ønsker å gå gjennom samlingen med tanke på plassering i nybygg.

"Rytterfrise" av Frans Widerberg.

Ett av de mange verkene i eksisterende samling. Her restaurert og remontert i nybygget.

7. Formidling

Barnebok.

Vi ønsker å skape den store, magiske fortellingen om kunsten og hagene ved Barne- og ungdomssenteret. Fortellingen kan utspille seg i Haukelands hager blant naturen, arkitekturen, trærne og kunsten. Med ord og bilder kan en slik fortelling ta deg med til det magiske og fantastiske i kunsten og naturen. Ved hjelp av en barnebok kan vi skape en opplevelsesverden, med kunsten som et sted i virkeligheten og fantasien. Vi tenker oss to utgivelser per byggetrinn, én rettet mot yngre barn og én mot tenåringer.

Voksne brukere kan finne nettbasert formidling på sykehusets egne hjemmesider. Her vil det ligge en lenke til info om kunstprosjektene.

Formidling til et yngre publikum vil bli spesielt vektlagt. Utforming av en eventuell publikasjon (i tillegg til de nevnte barnebøkene), tilrettelegging via hjemmesider og intranett eller annen form for formidling vil bli vurdert og tilpasset hvert enkelt verk når disse er ferdigstilt.

Ett av formidlingsprosjektene er bøker om kunsten, rettet mot ulike aldersgrupper.

Det deltagende perspektivet anerkjenner barnas behov for å være skapende bidragsyttere i en kunstnerisk prosess, og vi mener at en formidlingsplan bør ta hensyn til det kunstpedagogiske opplegget ved sykehuset og utvikles i samarbeid med f.eks. Sykehuskolen og Habiliteringstjenesten.

Utvalget ønsker å gå i dialog med kunstnerne for hvert enkelt oppdrag for å spisse formidlingen av hvert prosjekt og for å diskutere muligheter for at brukerne involveres i prosessen også på formidlingssiden. En må her anerkjenne at alle kunstnere

har forskjellig måte å arbeide på. Eventuell involvering av barn i prosessen må diskuteres og tilpasses hver kunstners arbeidsform.

Brukerne utgjør alle aldersgrupper, fra barn og unge i alderen 0–18 år til voksne. I tillegg kommer studenter, ansatte og pårørende. Overfor et yngre publikum vil det være nødvendig med en formidlingsstrategi som tar hensyn til barns måte å oppleve kunst på: gjennom deltakelse og aktivitet.

I utviklingen av en formidlingsstrategi har Utvalget vært i kontakt med Leketerapien og Habiliteringstjenesten. Av institusjoner utenfor sykehuset har vi vært i kontakt med Norsk kulturråd og deres satsning Kunstløftet, samt Bergen kunstmuseums program for barn, Kunstlab. Alle disse institusjonene vil bli vurdert trukket inn for å formidle kunsten til de viktigste brukerne av sykehuset.

Brukerne trenger formidlingstilbud som er tilrettelagt for dem.

Seminar; hvilke muligheter finnes?

Som en del av Utvalgets formidlingsstrategi ble det 10. mai 2012 avholdt et seminar i samarbeid med Norsk kulturråd. Seminaret hadde fokus på barn, kunst og deltakelse, og seminarets todelte hovedformål var å diskutere kunst for barn og unge og etablere kontakt med miljøer i og utenfor sykehuset med tanke på framtidig formidling av kunstprosjektene.

Seminaret diskuterte hvilke kunstneriske prosesser som gir barn anledning til deltagelse, spesielt med tanke på et performativt program, og ga Utvalget en felles forståelse for hvilke muligheter som finnes. Brytningene mellom ulike fagtradisjoner og disipliner skapte en inspirerende debatt omkring tematikken barn, unge og deltakelse i kunstneriske prosesser.

Etter en modningsprosess og diskusjoner, er Utvalget enig om å ikke satse på performative uttrykk, da dette sannsynligvis vil bli eksklusivt; de færreste brukerne vil kunne ha glede av en slik satsning.

Seminarer la grunnlaget for en formidlingsplan som inviterer til deltakelse og aktivitet, og som er forankret i eksisterende fagmiljøer. Ved hjelp av etablerte fagmiljøer som Sykehuskolen, Leketerapien og Habiliteringstjenesten på sykehuset vil Utvalget sikre en god og kontinuerlig formidling av de ulike kunstprosjektene også etter at Utvalget har avsluttet sitt arbeid.

Deltakerne på seminarer var, foruten Utvalget og innleiderne, mennesker som har sitt daglige virke ved sykehuset og har kontakt med målgruppen gjennom sitt arbeid, til sammen 20 stykker.

Innledere: Rolf Engelsen, prosjektleder, Norsk kulturråd; Ole Hamre, musiker; Kurt Johannessen, billedkunstner, Lise Håvik, koreograf og doktorgradsstipendiat ved Dronning Mauds Minne; Torunn Myrva, Anne Ree og Helga Anspach, alle formidlingskonsulenter ved Kunstlab; Sissel Lillebostad, høgskolelektor, KHiB.

8. Eierskap og forvaltning

Eierforhold

Kunsten skal ved overtakelsesforretning overdras til Helse Bergen HF, ved Haukeland universitetssykehus.

Forvaltning

Utvalget skal i sine vurderinger ha vedlikeholdsproblematikk i tankene. Utvalget utarbeider en brukerveiledning som inneholder vedlikeholdsinstruksjoner og fotodokumentasjon fra profesjonell fotograf. Brukerveiledningen skal inneholde opplysninger som materialbruk, kunstnerens navn og kontaktinformasjon m.m. Veiledningen oppbevares hos informasjonsdirektøren ved Haukeland sykehus.

Kunst i offentlige rom er underlagt opphavsrettslig vern etter åndsverkloven av 12.05.1961.

9. Budsjett

Detaljert budsjett finnes i den enkelte delplan.

Byggetrinn 1	7 500 000
Byggetrinn 2	14 500 000
Sum	22 000 000

10. Framdrift

Detaljert framdriftsplan vil presenteres i delplan for hvert byggetrinn.

Byggetrinn 1

Godkjenning av kunstplan hoveddel, Visjon og rammebetingelser, samt kunstplan for byggetrinn 1.

vår 2013

Prekvalifisering for prosjekter i trinn 1 (hovedprosjekter)

vår 2013

Konkurranser for prosjekter i trinn 1

høst 2013

Fullføring/montering alle prosjekter. Koordineres med ferdigstillelse av bygg

høst 2016

Byggetrinn 2

Oppstart kunstplan for byggetrinn 2

vår 2015

Prekvalifisering, intervju, tildeling forplass

vår/høst 2016

Godkjenning av kunstplan for trinn 2

vår 2019

Konkurranser og oppdrag for trinn 2

2019–2020

Fullføring/montering alle prosjekter

høst 2022/vår 2023

Helse Bergen HF
Haukeland universitetssjukehus
Jonas Liesvei 65
5021 Bergen

Telefon: 05300
e-post: postmottak@helse-bergen.no

www.helse-bergen.no

Foto: Øystein Klakegg og Pål Hoff

Mai 2019, for kunstvalget ved nytt Barne- og ungdomssenter, ny føde- og kvinneklinikk.